

KULLABYGD

ÅRGÅNG II

KULLENS HEMBYGDSFÖRENINGIS
ÅRSSKRIFT

1 9 2 9

Kullens Hembygdsförenings Årsskrift 1929

Kullens hembygdsförening, som bildades den 13 juni 1926, har till uppgift att främja hembygdsvården inom Kullabygden och vill i detta syfte verka för att bevara natur- och kulturminnen av värde, att öka kunskapen om och kärleken till hembygden samt att understödja Höganäs museum

TVÅ GAMLA KARTOR ÖVER KULLABERG

AV HENNING OLSSON

Aktiebolaget Boktryck
Hälsingborg
1929

EDAN SKÅNE GENOM FREDEN I ROSKILDE blivit svenskt, började en målmedveten verksamhet från svenska regeringens sida för att assimilera det stambesläktade området med Sverige. Ett viktigt led i detta arbete var kartläggningen av den nyförvärvade provinsen. Goda och tillförlitliga kartor behövdes för militära och judiciella ändamål, för beskattningen o. s. v. Ganska snart efter fredsslutet började i följd härav det svenska lantmäteriet en livlig verksamhet i Skåne. Dess dåvarande chef, Johan Giedda, fick år 1670 befallning att nedresa dit från Stockholm, emedan »det numera är beramadt och godt funnet, att i Skåne med det första en jordrefning skall anställas; och det högt av nöden är, att goda landtmätare måtte vara därvid, särdeles i begynnelsen». Ett tiotal år senare begärde fältmarskalken Rutger von Ascheberg, att 8 à 10 stycken lantmätare skulle uppgöra en karta över provinsen, vilken var nödvändig för rusthållsindelningen. Fältmarskalkens anhållan villfors »strax och utan någon tidsspilla». Samtidigt utfärdades instruktioner med noggranna föreskrifter om vad lantmätarna borde iakttaga och uträtta.

Dessa tjänstemän hade ingen lätt uppgift här nere. Förutom den avoghet, som innebyggarna i ett erövrat land måste hysa gentemot den nya regimens utskickade, tillkom ju också den omständigheten, att kartarbetet bl. a. avsåg skattdrägning av de nya områdena. Det var säkert ingen lätt sak för lantmätarna att skaffa sig alla de upplysningar, som instruktionerna fordrade av honom. Han skulle »aftaga byn eller hemmanet geometrice med dess åker och ängar, vretar, hagar och täppor, skogsängar,

strömmar och bäckar, små sjöar eller till byn liggande salt- eller insjöstränder, skogar med utmark och betesmark, mossar och kärr, stora berg samt hvad mera, som förefalla kan...» Därjämte skulle han göra anteckningar om jordmån, brukningssätt, avkastningens storlek, fiske och allehanda binärningar. Man kan förstå, att folket ej var benäget att lämna upplysningar om varken det ena eller det andra i en tid, då skatterna voro mycket betungande och fattigdomen stor.

Bland de lantmätare, som verkade här nere, intager Anthoa Ciöpinger ett bemärkt rum. Denne man hade sysselsättning en lång följd av år i Kullabygden och avmätte 1712 bl. a. Kullagården och Bökebolet. Uppmätningen omfattade alla icke samfälliga ägor till dessa hemman, och som följd härav ha vi fått en karta över Kullabergs spets och en över Bökebolet med dess närmaste omgivning. Den oskiftade utmark, som låg mellan dem, är däremot ej »avtagen».

Kartorna reproduceras här efter kopior av originalen, vilka förvaras i Lantmäterikontoret i Malmö. Som synes göra de ett mycket tilltalande, nästan konstnärligt intryck; i ett kraftigt manér återgiva de gårdarna och deras ägor, högar, stigar och vattendrag m. m. Den tydliga textningen lämnar många upplysningar, som förhöja kartornas värde. När man betänker, hur enkla redskap den tidens lantmätare förfogade över, kan man ej annat än beundra den skicklighet, varmed kartorna ha utförts. Man kan än i dag med deras tillhjälp orientera sig på ort och ställe. Även en i kartläsning obevandrad person skulle säkerligen med Kullakartan i hand kunna hitta fram till »Abulla Hamn» eller »Rang Wijk», till »Löcktan» eller »Parijs Hamn» o. s. v. Det ginge dock kanske ej så lätt för honom att taga sig fram i »Bogebolet», där bebyggelsen helt förändrat platsens ursprungliga karaktär.

Låt oss nu se litet närmare på kartorna och den tillhörande beskrivningen!

Hemmanet Bökebolet var 1712 på tre sidor omgivet av den fäladsmark, som tillhörde Kullagården, Mölle fiskeläge, Kraparp och Möllehässle byar samt Giölleröd, Biörkeröd och Wattu-Möllegården gemensamt. Denna fälad bestod av kala berg och gräsmark och var här och där beväxt med enebuskar. Genom

Bökebolets ägor rinner den lilla bäck, som avvattnar Östreskogsmossen, vilken ej är synlig på kartan. Bäckens drev en skvallkvarn, där man malde för gårdens behov. Den låg i en aldunge och är markerad som en fyrkant nära bokstaven K. Åker och äng ha betecknats med bokstäverna A — Q. Alldeles intill gårds-

byggningen ligga två små källhagar, som fått tecknet A. Enligt kartebeskrivningen saknade de fruktträd. Åkerjorden hade en areal av $4\frac{1}{2}$ tunnland (ung.) och bar råg, korn och havre. Ängen var dels öppen gräsmark, dels små skogsdungar av al, asp och ek, samt omfattade $6\frac{1}{2}$ tunnland. I denna yta är dock ej den omfångsrika kalvhagen inräknad.

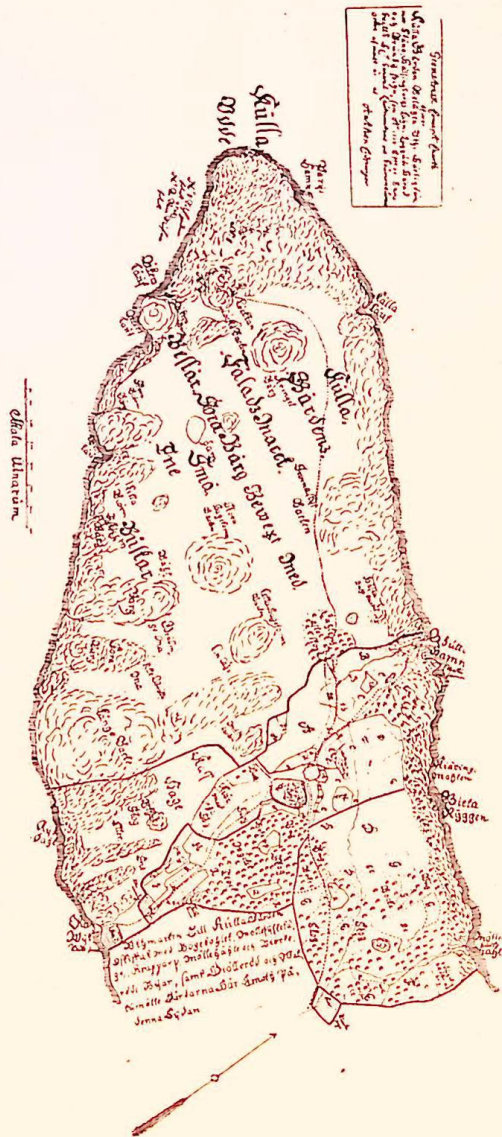
På Kullakartan återfinnes gården strax norr om Store Hög, och fyren, Löcktan, helt nära udden. I övrigt äro på hela området inga andra byggnader utmärkta än en liten skvallkvarn; den synes som en fyrkant vid bäcken, som utfaller i Abulla Hamn (strax väster om DD). Kronohemmanet Kulla var på denna tid odelat. Det var enligt beskrivningen »anslagit till Kulla Fyrning, hwarvid åboen Nils Trulsson är förordnad hafwa uppsikt». Det för fyren nödvändiga bränslet skulle lämnas av hemmanet Skättekärr n:o 1.

Runtom gården ligga inägor. Att döma av beskrivningen var kålhagen (A invid byggningen) ej mycket värd, ty den innehöll »någre få ringe äple- och päronträ». Åker och äng äro även här betecknade med bokstäver (A — Y, AA — EE). Åkerjorden upptog 14 tunnlands yta och var fördelad på tre vångar. Här odlades råg och korn på den bättre jordmånen, havre och bönor på den sämre. Om man får tro ägobeskrivningen, skulle skördeutbytet varit mycket ringa, endast 3:dje eller 4:de kornet, men så gödslades åkern ej heller mer än vart 3:dje eller 4:de år. Ängsmarken hade 3 ggr. så stor utsträckning som åkern, omkring 41 tunnland. Om årsväxten var medelmåttig, fick man på denna ansenliga yta 25 palmer hö. Lantmätarna räknade enligt sin instruktion med den s. k. Stockholms palmen, »bestående av 3 alnars höjd, längd och bredd».

Öster om Kullagården visar kartan rätt mycket skog, som huvudsakligen innehöll bok, uppblandad med ek, lind och al. Vart och ett av dessa trädslag var nyttigt på sitt sätt. »Ekeskogen är tjänlig til byggningstimber, sammaledes en del af bokskogen, och lindeskogen är tjänlig til bast at gjøre rep af, och aleskogen til täpperis och bränne. Af Bokskogen kan födas 20 stycken svin, när ållonväxt är.»

Större delen av Kullaspetsen är, som synes, fäladsmark och består »af Store Bärgh bevext med små Enebuskar». Under fuktiga år hade boskapen här »gott mulbete». En del av kullarna ha namnen utsatta. Vi finna sålunda *Kringel Bärgh*, *Stora* och *Lilla Hagetornsbacken*, *Svinastjäs Backen* och *Lin Åhs*. Dessutom lägga vi märke till en liten vattensamling (damm) samt ett par moras, *Brällinge Ma* och *Lille Brälle Ma*.

För den stora allmänheten äro nog namnen på sevärheterna

vid Kullabergs sluttningar mera bekanta än de ovan nämnda. Här finna vi *Åkersberget*, *Stora* och *Lilla Björnberget*, *Käringamalen* m. m. En del namn sätta myror i huvudet på en nutida läsare, såsom *Åkers Låuf* och *Björn Låuf*, varmed väl avses de s. k. passen. Av intresse är, att såväl *Silvergrottan* som *Stenstugorna* ha medtagits. De betecknas med N:o 1, resp. N:o 2 söder om fyren, men tecknen ha fått en vilseledande placering.

I våra dagar är denna ödsliga fälad till stor del uppödlad eller läckt av barrskog. Det är märkligt, att varken Ciöpingers eller andra beskrifningar från denna tid omnämna något enda barrträd på Kullaberg. Barrträden ha ju numera en vidsträckt utbredning här, men på 1700-talet voro lövträden tydligen ensamma härskare i skogarna på Kullaberg.

Det har sitt stora intresse att jämföra de här omtalade kartorna och beskrifningarna med Carl von Linnés iakttagelser. Vår frejdade naturforskare besökte nämligen Kullaberg den 14 juli 1749 och höll som vanligt ögonen öppna för allt, som kom i hans väg. Hans beskrifning kompletterar i viss mån Ciöpingers. Tyvärr nämner Linné ingenting om Bökebolet; men det kan ej råda något tvivel om att de många »rara» växterna på denna plats skulle ha varit särskilt lockande för Blomsterkonungen. Sedan Linné studerat fisket vid Mölle, som på denna tid bestod av 40 rökar (= eldstäder), gör han en tur fram till fyren. Om denna få vi veta, att den »uppmurades nu med fast mur, til en hög rundel af 15. alnars högd, at Elden ofwanpå mätte desto bättre och längre lysa, men inunder bewarades stenkolen til lyktan uti stenhuset». Kullagården var, skriver Linné, »omgifven i öster, söder och väster med de skallige, fjäll-like Kullbergen, innom hwilka en wacker och ren Bokskog på alla sidor instängde åker och äng med gården, som låg öppen på Norra sidan åt hafwet och täcktes allenast af Bokskogen. Således war här en av de artigaste situationer, som upptäckas kunde, och folkets beskedelighet svarade emot denna behageliga ort».

Kanhända var Linné, som ju blivit kallad »Sveriges förste turist», en av de förste utsocknes, som förstod och uppskattade Kullabergs säregna skönhet.

JONSTORP OCH FAHRHULT SOCKNAR I SKÅNE

BESKRIFNING AF CASPAR SCHÖNBECK

MI FAHRHULT OCH JONSTORP BERÄTTAR Pastoren H. Christian Karström sig ingen underrettelse kunna gifwa emedan han man för eet åhr sedan kommit til Pastoratet, hvarföre detta af mig (såvijda jag både af långl. förfarenheet kunnat inhemta och sielf såsom närmaste granne kunnat tijd efter annan ärfara) blifver berättat.

Fahrhults Pastorat består av twenne sokner kallade Fahrhult och Joonstorp, belägne uti Luggude härad och den tract som kallas Kullen, åthskiljas genom den åän, som löper under Jonstorp bro ifrån Ornekär (= Ornakärr) vassar uti Wässby sokn ut i Halssehampn, hvilcken med een stor vijk strækker sig up emillan dessa sokner, fast stundom så grundt vatn är, at man ofta på bara sanden kan köra och gå ifrån Fahrhult til Jonstorp, och inet behöfver fara öfver Oderbäks eller Jonstorps broar, hvarest eljest rätta vägen är. Dok är Jonstorp hållit för hufvudsoknen. Hvarest Presten forne tijder boed, men förtij han af de resande til Kullen i fisketijden, såvel som ok af de fartijg som kommit med passagerare och siöfolch, hafft mijkken besökelse och gästning, så har han bijtt med annexebonden och flött tel Fahrhult, hvilehet så vara i sanning, kan deraf slutes, at annexehemmanet i Jonstorp är i ägorne mykket bettre, än det hemman Presten bor på i Fahrhult, dertill finnes ok qvarnställe och een skön trädgård, som allt vijd Fahrhult brister.

Fahrhults kirkia lærer deraf fått sitt namn, at såsom situationen vijd handen gifver, och på andra ställen vijst är, har varit stort fiskerij uti den vijken som går emot Engelholms sand och åä, in moot Uthwehlinge, så att de Engelske och andre fremmande

nationer på den orten haft mykken handel, hvarföre ok den samma som förr heetat Rijnestad, är sedermehe kallad Engelholm, af de Engelskas handling, som der hafft sin thun och nederlag, hvarom på andra ställen är handlat och någorlunda uti Ol. Rudbeckij Atlantica vijd denna ort kan sees. Så har hafvet gådt långt högre up ännu för tiden, som af de många afsättning, på jordmonen, som är emillan Nörre Heljared och Fahrhult, tjdelligen kan skönjas, och i följe deraf, förtij siön gich högre up, Halsehampn varit mykket diupare, så at skeppen kunnat gå längre up i Hampnen ännu för tiden. Pådet för den skul sådana skeep eller fartijg, som kunne behöfva löpa in i hampnen, måtte veta rätta ingången, så at de icke på sandreflarne skulle stöta eller blifva sittande, så hafva de hafft, som ok ännu i denne dag är brukeligt, sit märke på landet: och medan vijd Fahrhult ännu är een lijten skogslund, hvilchen förmodentl. i gamle dagar vel varit större, som kallas här i orten eet hult (een afsöndret skogspart) så har samma tract deraf fått sit namn Fahrhult som ville man seija efter det hult, såsom efter eet merke, skulle man säkrast fahre i hampnen, hvarföre detta Fahrhult bör icke skrivas såsom det andra i Nörre Härad och är annexan tii Hijshult sokn i Halland, som sålunda skrives Fagrhult fast det utnämnes Fahrhult.

Fahrhult kirkia är een lijten gammal och temmelig förfallen kirkia nu för tiden, i sijnerheet til des indöme, bänkar, altare etc. i denna kirkian är för några och tjugu år sedan, vijd det tilfellet kirkioheerden H. Morten Holssbro låtit vid den vestre sijdan i kirkian göra een murad graf, vijd jordens uppkastande, fundne tvenne stycken krukor af leer med kohl uti, den eena under den östra och den andra under den vestra pelaren, af hvilcha den eena blifvit något skadad af jernskoffvelen, då grafvarne ovetlandes stött emot den. Dessa krukor (Urnae) har jag ofta hafft i mina händer, och alltid funnit dem ståndande och förvarade baak om altaret i Fahrhult kirkia; fruktar at de ännu äro i behåld, emedan så ofta på kort tjd sked ombijte med Prester och klokkare uti de församlingar.

Om Jonstorp kan man intet veeta berättat något säkert om, vijdare ännu hvad af sagor kan hafvas, hvartill någre sannelijke skiähl finnes. Jonstorps kirkia är belägen ytterst och österst uti

sin sokn, strax uthmed Halssehampn, är i sig sielf een vakker, lius och stor kirkia, nyligen med nya bänkar förseed, och til murverchet vel reparerat; til denna kirkian skänka de siöfahrande något, som midt uth för Jonstorp kirkiotorn hafva sin besta ankargrund. Uti Jonstorp kirkia finnes eet gammalt träbeläte, nembl. een karl, som sitter på een häst, hvilchet står nu i vapenhuset och förr blifvit ofrat til, det seijas skall hafva stådt på eet altare som varit på det ställe i een krook, hvarest uppgången nu är til predikestohlen, det berättas ok at der varit eet beläte som een stor fisk med een menniskia i munnen, hvilchet de seija skall hafve varit Profeten Jonas, som är uthspyd af hvalfischen på landet, och vil deraf sluta, at såsom på denna orten esom oftast komma flijtande i land döda kroppar och annat vraak, dok forne tjder mehra ännu, så hafva de kallat denna orten efter Jonas, Jonstorp. Men såsom detta alt är man sagor och gissningar, så kan deraf intet säkert slutas, utan lämbnas i sit värde, om denna kirkian skal fördenskul vara conserverad Prof. Jonae eller icke, emedan nu för tiden alls ingen kundskap eller kennemärke dehr om eljest kan vijsas. Jag håller före at den karl och hest, som står i vapnhuset, samt det bönderne hålla för een fisk, är den historien om S:t Jörgen, som strijder med draken, hvilchen af eenfaldigheet är gjort til een storfisk, för sin stora svans eller stiert och gaap skull. Men af hvem och när dessa kirkior äro byggde, kan ingen kundskap gifvas; dock är det troligt, medan de äro af gråsteen och vahnlig gammal structur, de ok lähre vara av lijka ålder med de andra kirkior här i orten. begge äro med blifv läckte, och utan något högt torn eller spijra.

Och såsom i dessa sokner aldrig bod någon stånd person, utan för några år sedan eet lieutenants boställe i Jonstorps sokn och Görslöf bij är indehlt så är eij heller, eller har varit i dessa sokner någon Herregård, eller någre rudera antingen deraf, eller något kloster; utan begge soknarne bestå mest af Crono- och Rusthåld och någre uthsockne frelsehemman till Krapper och Kullegundestorp, forutan eet eller annat hemman i Vijaköp och Fahrhult bij, som äre predikostohlshemman tillslagne Mensam Pastoriis uti Helsingborg.

Series Pastorum kan icke långt ifrån hämtas. Den förste som något kan berättas om heeter H. Rasmus Leth, hvilchen lefvat

vijsd året 1656. Hans dotter Karin blef conserverad vid Pastoratet af des Successore som heet H. Knut Hansson Define, hvilchen kom til pastoratet vijsd året 1660. Då han aflidit kom efter honom A:o 1686 H. Morten Holssbro, hvilchen dödde 1717, sedan han conserverad H. H. Knudt Defines enkia Karin Rasmusdotter, som honom öfverlevvat til een hög ålder, och Anno 1783 dödde i Vijnslöf hoos klokkaren, som hade een hennes dotter benmd Barbara til hustru: Anno 1719 kom efter H. Morten til detta Pastorat H. Olof Svenberg Smolandus, som varit Guarnizons Präst i Stralsund, och dödde A:o 1726 vid Februari månads slutt; Honom succederade H. Christian Karström A:o 1728 som varit Högv. H. Biskopens Doct. Jonae Linneri Capellan och nu för tiden Prediko Embetet förestår i dessa församlingar. Alla dessa Prestefolch har jag känt utan H. Rasmus allena.

Jag har för många åhr sedan vijsd det tillfälet jag gudstjensten för H. H. Morten, såsom min närmaste granne stundom förrättat, uti Jonstorp kirkia på altaret och tvåbielkan som är öfver stora feltet i altartaflan läsit, fast bookstäfverne af vaxliusens rök varit nästan förgångne, följande skrift: »*Laurentius Aldus*» dernäst: *Verbum Domini manet in aeternum: 1594:* och der under: *I. T. Aldus Jonae Pastor loci: A.-A. på sjelfva stora feltet i altartaflan står dessa orden på Danske med förgijlte bookstäfver Sandelig, sandelig siger jeg Eder, dersom I ikke aede Menniskens Söns kiöd och dricke Söns blod; da hafver I intet lijf i Eder; huo som aeder mit kiöd och dricker mitt blod, hand hafver det aevige lijf, och jeg skal opwekke hannem på den ijerste dag: Joh. 6. — På skriftestolen står desse orden: Qualis confessio talis absolutio. På kronan på Predikkestohlen: Raab höijt, spar iche, oplöfft din röst som een basun, och kundgiör mit folch deris ofvertraedelsse. Es. 58: 1. Ofvanpå Predikkestohlen: Joh. 3: Så aelskade Gud verden at Han udgaf sin eenbaarne Sön; paa det at alle de som tro paa Hannem iche skulle fortabas men faa det evige lijf: På det felt som veeter borterst står dessa orden under een af Evangelisterne Mat. 5: *Salige äre de saktmodige thi de skulle besidde Jorden. I det dernäst står C4: och dessa orden Regna firmat ritos. Uti det 3dje: Den som blifver bestandig indtil enden hand skal blifve salig. Uti det 4:to: Jag er kommen i verden at kalde sijndeer til bedring. Aldre innerst vijsd**

muren: *Hvo som tror paa Guds Sön hand hafver det aevige lijf. Joh. 3. Öfver dörren på predikkestohlen står: Religionis Christianae repurgator animosissimus Christianus III Conservator liberalissimus, Rex Fridericus II. Propugnator Fidelissimus Christianus IIII. På sidan vid fönstret: Nobiscum Christe Maneto. Derunder Deo Optimo, Maximo consinnatum hoc Suggestum Imperante illustris, Simo Rege Christiano III. Praesidente Equite Aurato. D:no Andrea Bilde. Gubernante Ecclesias Clarissima Episcopo: D:no Doctore Mathia Jani fabricatum, dedicatum, conservatum, a nato Christo 1619: pastor Hujus Coetus Dominici Andreas Erici: T: T: Tores Trued Christensen Kirkeverge, Peder Nielssen Kirkeverge. Under Crucifixet och öfver Chorsdörrarne står: *Till Guds Nampns ähre, kirkians prydnad och konungens heeder förährat af Märten Holssbroe Pastore loci Anno 1701. I lornet är iche meer än een klocka, utan någon skrift.**

Uti Fahrhults kirkia finnes ingenting anteknad, utan på klockarestohlen: *Diaconus Janus Petri F. Norvaegus* och dessa orden deröfver: *Jehova protector noster 1626.*, på andra upståndaren nedåth: 1589: På klockan står dessa orden *Si Deus pro nobis quis contra nos: 1636.* På Predikostohls dörren står: *Nils Pedersen. Jens Olssen. 1629.* På fönstret ved predikostohlen, står på een brendt ruthe *Karine Jönsdotter Anno 1640.* Omkring kronan på predikostohlen står detta språk: *Malach. 2 v. 7.* Omkring predikostohlen öfver feltet står det språk öfverst: *Esaiæ 55 v. 3:* och uti de öfriga feltet andre språk all på danske: såsom *Esai: 63: v. 1: Hebr. 4 v. 12* och uti sidsta feltet: *C4:* och dessa orden *Regna Firmat pietas. Anno 1626.*

Tantum

Wehlinge den 15 September 1729.

Caspar Schönbeck.
Praep. Nom. och P. loci

*

I en 100 år senare av Prosten Borg författad beskrivning av Farhults och Jonstorp kyrkor äro dock de här ovan återgivna inskriptionerna något annorlunda avfattade.

Caspar Schönbeck föddes omkr. 1665 och blev prost i Luggude härad 1742. Han tyckes hava varit en man med kunskaper, praktisk duglighet och ett oförskräckt sinne. Hans visitations-

protokoller äro något innehållsrikare än de flesta prostars från den tiden. 1731 anmälde han för domkapitlet att, ehuru inga krogar funnos nära kyrkorna, voro likväl uti byarna, även kyrkobyarna, personer som sålde »brännvin, öl, tobak och vad som dryckenskap kan befordra», och om någon talade derpå, svarades att de togo sitt öl och brännvin hos herrskapet att försälja, eller ock att de till herrskapet erlade årlig avgift för att få hålla krog, och därför hade de ingen försyn för att sälja på sön- och helgdagar likasom annars. Biskop Engeström, som i sin ungdom vistades i S:s hus, hade der haft godt tillfälle till studier, emedan S. hade en ovanligt god boksamling. 1739 förmådde han ej längre hålla visitationer i häradet, utan dessa förrättningar uppdrogos åt C. Aulin i Kropp och 1740 åt E. Sinius i Brunnby.

Schönbeek anhöll dock 1741 att få själv bestrida vad han förmådde av prostegöromålen och att Sinius icke måtte få honom oåtspord några åtgärder vidtaga; men domkapitlet ansåg bäst att S., »såsom en till hög ålder kommen man, uti sin öfrige lifstid satte sig i ro och stillhet, utan att befatta sig med probsteämbetets förvaltande i något mål». S. dog 12/10 1744.

Gift 1. m. företrädarens änka Sibylla Ebbelman, med vilken han icke hade några barn; hon plågades av »sällsamma tankar», och domkapitlet förmanade honom 1709 »att ej för hårdt handtera sin hustru, utan umgås med henne såsom medh en svag person och låta henne bestyra något i hushållet».

Gift 2. m. Elisabeta Owenius, dotter till prosten Didrik O. i Wäsby. Sonen Hans begärdes 1736 av fadern till medhjälpare, men lär icke blivit präst. D. 1738.

Sonen Caspar blev 1750 klockare i Allerum, sedan i Landskrona och sist i Lund; dennes söner blevo präster.

Förutom ovanstående beskrivning över Jonstorps och Farhults socknar förvaras i Kungl. Biblioteket i Stockholm Handskriftsamling även beskrivningar över socknarna Wehlinge, Kallarp och Wässby i Luggude Härad, av samme författare.

Joh. Roslund.

NÅGRA DIKTER FRÅN SKÅNSKA KRIGET 1709—10

AV STURE BOLIN

ARL XII:S ÄVENTYRLIGA LEVNAD HAR I hög grad sysselsatt den samtida diktningen. Hans ungdoms jakter, hans landstigning på Själland, hans segrar över ryssar och polacker, hans hemkomst ha givit anledning till mångfaldiga hyllningsdikter, hans långa bortovaro i Turkiet och hans död vid Fredrikshald till åtskilliga klagosånger.¹⁾ Ett stort antal av den senkarolinska tidens mer eller mindre betydande poeter ha besjungit konungen och hans bragder. Men även samtida utländska skalder ha i dikt ägnat honom sin hyllning; bland dem torde medlemmarna av Academie française Charles Perrault, sagoberättare samt Boileaus och Racines motståndare, och modepoeten Étienne Pavillon vara bland de mest bekanta.²⁾

Denna hyllningslyrik är helt hemfallen åt schablonmässighet. I uppstyltade ordalag och med begagnande av högtravande och överdrivna liknelser skildra poeterna sin hjälte. Carl XII beskrives på samma sätt som tidigare Carl XI och på samma sätt som samtidigt Fredrik IV besjunges i Danmark. Hyllningslyriken har inga individualiserande teckningar och saknar därför i regel större intresse. Möjligen kan den tjäna såsom slämningsmätare: segerjublet över vunna segrar kan spåras i en uppsjö på hyllningsdikter, under det att mörka år markeras av diktfloedens uttinande.

¹⁾ Ett rikt urval av dikter om Carl XII och händelser under hans regering — såväl tryckta som handskrivna — finnes i Palmiskiöldska samlingen vol. 386—387 a (Uppsala univ.-bibl.). Många dikter äro nytryckta i Samlade vitterhetsarbeten, utg. av P. Hanselli 1—22.

²⁾ Dikten av Perrault till Carl XII finnes i tryckt ex. i Palmiskiöldska saml. vol. 387 s. 1235, dikten av Pavillon i handskrivet ex. i vol. 387 a.

Den största militära sammandrabbning, som i nyare tid ägt rum i våra trakter — slaget vid Helsingborg — och de krigsoperationer, som ledde till detta, ha liksom alla andra betydelsefulla avgöranden under denna tid upptagits till poetisk behandling; de ha icke blott lämnat stoff till både svensk och dansk hyllningslyrik av ovan antydda slag utan även givit upphov till folklig och polemisk diktning, t. o. m. till en svensk-dansk fejd med pennan vid sidan om fejden med vapen.³⁾ Den diktning, som rör sig om slaget vid Helsingborg, har gjorts till föremål för en undersökning av E. Wrangel; han redogör för ett flertal av de svenska dikterna om krigshändelserna och avtrycker den mest kända av dem, den s. k. Stenbocksvisan.⁴⁾ Det synes mig emellertid, som om ytterligare en del dikter här äro värda ett omnämmande.

Händelserna under det skånska kriget 1709—10 gå i själva verket ganska väl att följa i de samtida dikterna. Den danska härens landstigning vid Råå 1—2 november 1709⁵⁾ betraktades av danskarna såsom en seger. »De overblefne gamle Danske Hierters Fryde-Sang over Kong Friderick dend Fierdis lykkelig Land-Gang, som skeede ved Raa-Aae, mellem Helsingborg og Lands-Crone den 11 Novbr. 1709. Melod: Kommer I Cimbriske Heldte med Ære etc.»⁶⁾ var titel på en sång, som tydligen avsåg att lägga i dagen den skånska befolkningens glädje över danskarnas ankomst och dess danska sympatier. Diktens tryckort är icke angiven, och dess anonyme författare är icke känd; att han skulle ha varit skåning är trots det ovan sagda osannolikt. Dikten, som saknar poetiskt värde, kan alltså icke anses säga något om stämningen inom vår provins; däremot visar den oss de förhoppningar, man i Danmark hyste om skåningarnas känslor, och den lär oss väl även något om danskarnas agitationsmetoder i Skåne: svenskarna framställas som förtryckare, från vilkas ok nu danskarna skola befria skåningarna och — om möjligt — även de övriga av Sverige erövrade ländernas inneväpnare.

³⁾ Poetiska fejder från en något senare tid skildras av E. Wrangel: "Verse-krig" under frihetstiden (Samlaren 1894 s. 32 ff.). Jmf. not 15.

⁴⁾ E. Wrangel: Helsingborgssegern i dikt och visa (i Magnus Stenbock. Minnesskrift utgiven av S. E. Bring s. 60 ff.). Se även Wrangel: Skånsk dikt och visa under Carl XII:s krig.

⁵⁾ Enligt dåtida svensk tideräkning. Denna var 10 dagar före den danska.

⁶⁾ Tryckt ex. på Kongl. Bibl., Köpenhamn.

Vær os Velkommen Kong Fridrich dend fierde
Velkomen Du Helt med Skibe og Folkk
Eja! hvad höris? hvad er der paa færde?
Kong Fridrichs hand er vor Trøst og vor Tolk,
Alle hverandre maa ynske til lycke!
GUD give kun alt maa gaa efter Tyecke.

Folked blev fordum saa ynkelig plaget
Af de Ægypter i Trældommens Huus,
GUD det dog for dem saa ynkelig maget,
Hand gjorde dem fri fra vold og fra Knuus,
De sprunge som Lam og gladelig siunge,
Og tackede GUD med hierte og tunge.

Fattige Borger og Bønder i Skaane,
Ja vel i Halland og Blekinge med
Har jo saa længe maat blegne og blaane
Over dend Uret, dend vold og forted,
Som paa dem Kong Carl uehristelig öved,
Gamble og Unge saa högt hand bedröved.

Bedre vi haabes: Vi danske maa blive,
Som vi tilforn har lykkelig vært;
Fremdelis om GUD kun verked vil drive,
Vi blive da frelst. Det hielper os deert!
Hielp GUD danske Kong Fridrich dend Fierde
Og være for ham en Vold og et Gierde.

Som Israel da vi HERREN bör love,
Der river os ud af trengsel og Nöd;
Israels Væcter ey slumme og sove,
Men vaage for os mod alle anstöd.
Naar vi GUD have först gived sin ære,
Harper og Giger maa klingende være.

Lecker Parade paa vandet de gjore
Der de mod landet kom gangendis hid,
Dristig paa landet at gange de torde,
Og agtede ej de Træcker og Snid,
Som ofte at bruge de Svenske de pleje,
Men de i Modet var freijdig og Seje.

Fandtes vel nogle der Sindede vare,
Mandig at holde det Svenske partj
Torde dog icke udstande dend fare,
Ynskede heller at krybe i ly.
Voxed for Ilden saa hastig maa smelte
Saa maatte og de for Cimbriske Helte.

Förste mand hörde hin Löve at bröle
Der pustede ild med stycker og skud,
Det frygtede de til Marven at föle,
Torde da icke sig giöre til Knud.
Hvad skeedte ved Juul? vel mueligt de tænkte,
Stak Piben i Sek; og Værien de slengte.

Hurtig paa landet Kong Fridrich er gangen,
Med Rytter til Hest og Folket til Fods
Strax og paa timen en Raa hand tog fangen,
Og sætte saa ned pagagie og gods.
Möen hand tage som snarist til Kone,
Med-giften blive den yndig Lands-Crone.⁷⁾

Halland og Bleking det GUD og behage
Kongen at give foruden modstand,
Borger og Bönder saa venlig modtage
Kongen som kommer med Hest og med Mand,
Gamle og Unge Thriumph tör vel siunge
Saa Echo deraf i Fieldene runge.

Fuglen vil gierne undslippe af snare,
Hvor hand er fangen til harm og fortred.
Vorder hand lös og fried af fare,
Hand söger da hvor hand bliver i fred;
Saa lystig omkring i Luften hand vipper
Til hand omsider i Smitte-Hul slipper.

Om os de Danske Mahanaim lejre,
Vi som til Dato har været fortryckt,
Beskierme os vel mod Vinger og Fejre
Vi som fra dennem har været forryckt.
Vi da mest söge og elske dend skygge,
I hvilcken vi best med trygge maa bygge.

⁷⁾ Ordlekar. "En Raa" avser Rå fiskeläge, där landstigningen ägde rum.
"Möen" är Malmö. Jmfr. not 22.

Fridrich dend Fierde GUD lenge lad leve!
Viisdom og Ære i tusinde leed
Sejer og Lycke GUD Hannem bebreve!
Stammen maa blive velsignet i Fred!
Halland og Bleking, Bahuus med og Skaane
Kvæde og siunge med glædelig Tone.

En annan dansk dikt, vars författare är känd till namnet — han hette T. Lassen — är skriven och tryckt i samma situation och skildrar på samma sätt landstigningen vid Råå såsom en stor seger. Dikten är tryckt på ena sidan av ett helark och lyder i sin helhet:⁸⁾

Aeternis vireat foliis data Palma Coronae.
Flere slige Lykke- Greene Gud dig Friderik forleene.
Nordens stormægligste
Monarch
Till allerunderdanigst vel kom
ved Hans Kongelige Majestets
Seyer-rige Land-gang
paa
Skaane
den XI Novembris.

Land! skönnne Skaane Land! ældgamle Kiempe-Moder!
Du Konge-Daatter, som har Danske Belt til Broder!
Kom! kys din Faders Food! kys Stöven på det sted,
Hvor Kongen gaar i Land! kys hvert et Foode-Fied!

Kom! knæl for Kongens Stool! og, naar som helst du knæler,
Tak den, som end engang dig Liv og Lyst ind-siæler,
Tak Gud, som Kongen böd at brede over dig,
sin, tre og tyve gang af-revne, kiortel-flig!

⁸⁾ Tryckt ex. på Kongl. Bibl., Köpenhamn. Avskrifter i Palmskiöldska saml. 304 s. 219 och Nordiska saml. Poetica Svecana 7: A: 24 (Uppsala univ.-bibl.). I dessa handskrifter meddelas att dikten överlämnats på Fredriks dag (enl. danska almanackan 14 nov. = 4 nov. i svensk tid). Denna tidsbestämning saknas i det tryckta exemplaret. Dessa handskrifter meddela i motsättning till det tryckta exemplaret, att kungens landstigning ägde rum den 12 nov., vilket är riktigt. Tydligen gå de två av varandra oberoende avskrifterna tillbaka till en gemensam förlaga. Har denna ursprungligen varit ett tryckt exemplar av något annorlunda typ, än det jag känner? — Dikten är omnämnd i Bidrag till den store Nordiske Krigs Historie 2 s. 256.

Ynsk Kongen Lycke! Siig: See! hvor din Dannebrog⁹⁾
 Dig aabner Beltets halv-tillugte dør og Laage:¹⁰⁾
 See! Sundets dobbelt Bred bær Dannebrog-Flag,
 Og Hoved-Nøglen bær Dig Helsingborg i Dag.¹¹⁾

Lycksalig Belt! som med u-stoppet dobbelt Öre¹²⁾
 Maa, kand, og vil og skal, hvad Kongen taler, høre
 Lycksalig Konge! som i land med sejjer gaar,
 Lycksalig folk og Land, som Dig til Konge faar.

I dybeste underdanighed nedlagt for Monarchens
 födder af en allerunderdanigst forbedere og
 tro-pligtig Lyck-önskere.

T. Lassen.

Det är denna dansksinnade dikt, som på svensk sida uppkal-
 lade en poet till svar och som alltså gav anledning till den ovan
 nämnda diktarfejden. Vem den svenske diktaren varit är okänt;
 han talar å Skånes vägnar, men därmed är ingalunda sagt, att han
 var bosatt i Skåne, ännu mindre att han var barnfödd i vår provins.
 Dikten kan hava varit tryckt, i så fall på samma sätt som den
 dikt, mot vilken den vände sig, d. v. s. på ena sidan av ett större
 ark; den söker nämligen efter avskrifterna att döma även i det
 yltre så nära som möjligt efterlikna den danska dikten. Men
 å andra sidan sett får icke förbises, att den danska offensiven kan
 ha förhindrat dess tryckning; något tryckt exemplar av den är
 också icke känt, endast handskrivna avskrifter.¹³⁾ Författaren
 har, såsom framgår redan av diktens titel, eftersträvat att paro-
 diera och — där så var möjligt — genom en lätt retousschering
 av den danska diktens uttryck vända dem emot danskarna. Punkt

⁹⁾ Dannebrog var amiralskeppet i den danska flottan (Bidrag til det store Nordiske Krigs Historie 2 s. 250 f.).

¹⁰⁾ Sundet har hittills till hälften varit stängt, då Skåne var svenskt. Med Bält torde avses Östersjön (Baltiska havet).

¹¹⁾ Helsingborg besattes av danskarna 4—5 november. Dikten bör alltså vara överlämnad till konungen en av dessa dagar. Jmfr. not 8.

¹²⁾ Ordlek: Bältet får "ustoppet dobbelt" öre(-sund), sedan även Iretsing-
 borg kommit under den danske kungen, och kan alltså höra vad denne säger.

¹³⁾ Palmstiöldska saml. 304 s. 223, Nordiska saml. Poetica Svecana 7: A: 24.
 — Väre sig universitetsbiblioteken i Lund och Uppsala eller Kongl. Bibl. i
 Köpenhamn och Kungl. bibl. i Stockholm äga något tryckt exemplar av dikten.

för punkt upptagas den danska diktens argument till bemötande.
 Utan tvekan kan man anse, att författaren lyckats ganska väl.¹⁴⁾

Genom sitt tillvägagångssätt erinrar dikten slående om en äldre
 svensk dikt från en liknande situation hundra år tidigare, då
 under Kalmarkriget en dansk dikt på samma sätt parodierades
 och bemöttes av en svensk poet.¹⁵⁾

Dikten avtryckes här i sin helhet:

Carolus aeternum vigeat stet palma coronae.¹⁶⁾
Flera slika lycke grena Carl med Guds hielp lär förmena.

Skånes Swar
 på
 Lyck-önsknigen
 till den
 Danske
 Segerrijke Landgång.

Jag Swea Skåne Land, urgambla kiämpa Moder,
 Arkänner ingen Dansk för Fader eller Broder.
 Det gamla Danska blod, som fordom i mig war,
 Den Swänka trohets eld nu alt uttorkat har.
 Min Syster Giötha är, min Broder Swänka Bältet,¹⁷⁾
 Min Herre konung Carl, den tappre karl i Fältet,
 Den jag trolåfwat mig, min lust i hopp och nöd,
 Som mig insiälär lif, fast han än säges död.¹⁸⁾
 Så pläga Friare, att Lögn med list upspinna,
 När de på annat sätt ens hiärta ej kunn' winna.
 Men snack, jag tror det ey men lefwer i godt hopp,
 Kong Carl till mångens harm wäl waknar en gång opp.
 Jag är fast styf i knä at knäla, buga, grüssa,
 Jag hafwer ingen lust ens annars fötter kyssa.
 Den wet Jag ingen tack, lyckönskar med beswär
 Den mig will ta med wäld, min Herre härto är.
 Kyss sielf, som kyssa bad, ästu så kyssesiuker,
 Kyss, tack, lyckönsk och knäl, i knä och rygg var miuker,

¹⁴⁾ Wrangel (Helsingborgssegern i dikt och visa s. 64) känner dikten men
 har missförstått den, då han tror, att den polemiserar mot det danska manifest,
 d. v. s. den officiella danska skrift, vilken föregick landstigningen och i vilken
 krigsorsakerna uppräknades.

¹⁵⁾ Jmfr. Klemming: Ur en samlares anteckningar s. 238 ff. Andra svensk-
 danska diktarfejder ha i samband med krigen ägt rum 1658, 1677 och 1700 (De
 la Gardie'ska arkivet, Varia, Vitterhet, Lunds univ.-bibl.).

¹⁶⁾ Den danska diktens latinska sentens, "Må den segerpalm, som givits åt
 Din krona, grönska med ewiga blad", har här ersatts med "Må Carl stå stark
 evinnerligen, må segerpalmen bli kvar i hans krona!"

¹⁷⁾ Svenska Bältet avser Östersjön (Jmfr. Baltiska havet!).

¹⁸⁾ Rykten gick efter slaget vid Poltava, att Carl XII stupat.

Kyss både fot och fied, kyss hwad du kyssa får,
 Kyss både stofft och rum, som för dig öppet står!
 Jag kysser aldrabälst min egen herres händer,
 Knäfaller för Hans Thron, med ödmiuk tack ärkienner
 Hans konungsliga Nåd, at Han sitt dyra blod
 För mig ey spara will; haf tack o konung god!
 Men seger och triumph tillijka jag dig önskar
 Till alla ondas skam, att du med lycko grönskar,
 Får lif, står åter upp och slår Din fijend ned,
 Ert konge-namn till pris och mig till frögd och fred,
 Att den seg'rika gång, som utan strid blef wunnen,
 Må genom tapper strid en gång bli åter funnen,
 Lik ware kräftgång, den med slik seger kom
 Tillbaka segerlöös må gå och wända om.
 Hwad lycka är det wäl, hwad seger som man winner,
 När man af någon man ey något motstånd finner?¹⁹⁾
 Af seger altför snart lycksalig ingen är,
 Får Bäckén²⁰⁾ en gång horn, sig lyckan wända lär;
 Då dören kan bli trång, som Brogen²¹⁾ öppen gjorde.
 Then doch ey sluten war, O! under at han torde,
 När kusen bårta war, sig wåga ut så långt.
 Man kommer än ihog, när han sielf bodde trångt.
 Den blå Neptunus än en huvudnyckel äger,
 Med den han sluta till kan dör och alla wågar
 Med Guds och Änglars hjälp; den nyckel Brogen bar,
 Ey mycket doger till och ej den rätta war.
 Långt bättre nycklar har min Mö och troгна Crona.²²⁾
 Dem de ej straxt ge bårtt åt första röst, som thona.
 Ey må, ey kan, ey skall, ey will de höra till
 Mot deras Herres ja hwad någon hafwa will.
 Den flijk, som ofta är afrifwen, mig ej wärmer,
 Mot öfwerwäld mig ey beskyddar och beskärmer;
 Med kiorteln den ock blir ej sammanflickad så,
 Den Tolfte dubbelt Tolf gång' ju kan rifwan frå.
 Jag säkrare då är, när han will öfverdäcka
 Mig med sin Nåde-Skiölds helt oafirna täcke.
 Lycksalig jag då är, mitt största nöye tar,
 Lycksaligt Skåne-land, som CARL till konung har.²³⁾

¹⁹⁾ Landstigningen vid Råå försiggick utan strid.

²⁰⁾ Magnus Stenbock.

²¹⁾ Se not 9.

²²⁾ Malmö och Landskrona (Jmfr. not 7.) Dessa orter voro i motsättning till Helsingborg befästa.

²³⁾ "Den Tolfte" är Carl XII. Han kan "dubbelt Tolf gång", d. v. s. en tjugofjärde gång avriva den mantelflik, vilken enligt den danska dikten Fredrik IV (av barmhärtighet?) redan avrivit tjugotre gånger. — I huvudsak har avskriften i Palmiskiöldska samlingen följts. Interpunkteringen är modärniserad.

Denna dikt kan dateras till slutet av år 1709 eller början av år 1710. En absolut tidsgräns bakåt ger oss tillkomstdagen för den danska dikt, mot vilken den polemiserar, en gräns framåt ger oss slaget vid Helsingborg, som icke ägl rum när den skrevs. Den är alltså författad under den oroliga tid, då danskarna voro herrar i stora delar av vår provins, troligen före krigsoperationernas egentliga öppnande, vilka ej heller omnämnas i dikten.

Den förhoppning, som uttalades i Skånes svar, att »Bocken skulle få horn» infriades icke genast. Först och främst dröjde det innan operationerna kommo i gång. Efter den danska härens landstigning drog sig den fåtaliga svenska armén tillbaka bakom Löddeån, under det att danskarna lade sig i kvarter i landet mellan denna å och Rönneå. Under senare delen av december grepo de till offensiven, och den 5 januari 1710 bröt den danska armén upp österut mot Helgeålinjen; här hade den svenska armén fattat post, dock icke för att bjuda danskarna något allvarligare motstånd. Efter en skärmytsling vid Torsebro den 13 januari nära Kristianstad, vari danskarna tillkämpade sig flodövergången, vunno de vid Fjälkinge en mindre seger över svenskarna samt lyckades tillfoga dessa åtskilliga förluster. Dessa händelser voro betydelsefulla så till vida, som de omöjliggjorde svenskarnas kvarstannande i Skåne.²⁴⁾ Danskarna utbroderade också framgångarna såsom stora segrar och läto sig angeläget vara att offentliggöra dessa. En relation om desamma utgavs från trycket: *Ausführliche Relation abgelegten Marches der Königl. Dänischen Armee und Detachements als auch Treffens mit denen Schweden bey Torsöe-Brücke in Schonen extrahiret aus einem Schreiben de dato 23 Januarii 1710.*²⁵⁾

Händelsen gav emellertid också åt en dansk poet, W. Pedersen, ämne för en dikt, tryckt 1710 i Hamburg under titeln *Aller Underdanigste Gratulation over den Stor-Mægtigste Kongis Kong Friderich dend fierde, hans seyer-rige vaabens fremgang udi Skaane, som har slaget de Svendske paa flugten ved Taasebro, taget over 600 Mand med Faner, standarter, paucker og stycker til fange og gjort sig ald deris Magasin og Pagage til bytte den 23*

²⁴⁾ Stille: *Kriget i Skåne 1709—10 passim.*

²⁵⁾ Jmfr. not 5.

Jan. Anno 1710.²⁶⁾ Dess poetiska halt torde framgå ur följande utdrag:

 En dag i Januario
 Dend livende og trede
 Kom Dänске mænd til laase-Bro
 Heel Ifrige og vrede.

Der treffed de paa Feinden an
 Ret paa det allerbeste,
 Som over Vandet paa Plan
 Sig hafde sætt til Heste.

Derfra saa molte Fienden dog
 Med hast til Flugten tage,
 Og lade trende døde og
 Blessered en tilbage.

Og skiönt at fienden gaf sig hen
 Paa Broen ild at stike,
 Kom Dänskén dog, og demped den,
 At den opbrendtis iche.

En Capitein de fangen fick
 Og fem og fyrretive,
 Armeen over Broen gick
 Til fienden bort at drive.

Det vi här ha framför oss är i själva verket intet annat än ett konstlöst rimmat uppkok på relationen, vars uppgifter på alla punkter gå igen i Pedersens dikt; denne har intet annat känt om slaget än det, han inhämtat ur relationen. Dikten synes oss enbart löjlig. Men sedd i sitt stora sammanhang kan denna dikt — och naturligtvis ännu mer de samtida, av verkliga skalder på liknande sätt författade dikterna²⁷⁾ — avvinnas ett visst intresse. Dikter av denna art äro i rakt nedstigande led de degenererade ättlingarna till en äldre tids verkligt konstnärliga historiska diktning, sena telningar av samma träd, som satt sina första, friskaste och fullmognaste frukter i de äldsta medeltida rimkrönikorna.

²⁶⁾ Tryckt ex. av dikten på Köpenhamns Univ.-bibl.

²⁷⁾ Så exempelvis Göta kämpavisa av den svenske skalden Gunno Dahlstierna. Jmfr. I. Andersson: Göta Kämpavisa och dess skildring av Narvaslaget (Samlaren 1927 s. 48 ff.).

Traditionen lever f. ö. än i dag; vem som vill besvära sig med att kasta ett öga på de vanryktade litteraturalster, som skillingstrycken utgöra, skall där i mängd finna prov på dylik diktning.

Emellertid fortgingo operationerna under det skånska kriget: danskarnas infall i Blekinge efter slaget vid Fjälkinge följdes av Stenbocks offensiv från norr med sin i Växjö nyuppsatta armé; slutligen ägde 28 februari den avgörande svenska segern rum vid Helsingborg.

Nu upphörde den danska diktningen; i stället blev den svenska så mycket livligare. Wrangel redogör för ett flertal av de svenska dikter, som då sågo dagens ljus; utan kommentarer uppräknar Bring ett ännu större antal av dem.²⁸⁾ Där finnas latinska dikter; Wrangel nämner sådana av A. Stobaeus, E. Swedenborg, M. Rönnow.²⁹⁾ Härtill kunna läggas ytterligare två, författade av J. T. Geisler³⁰⁾ och J. Gyllencreutz.³¹⁾ Den förre är känd såsom skald både på svenska och latin,³²⁾ om den senare antecknas på ett ställe att han gjort sig känd såsom »snäll latinsk poet».³³⁾

Vi finna också folkliga visor; av dem ha inga blivit mer omtyckta än de två versionerna av den s. k. Stenbocksvisan.³⁴⁾

Av barockdikter i tidens smak finnas åtskilliga. Till de av Wrangel kända kan läggas en tysk dikt »Auf die schwedische Victoria in Schonen d. 10 Martii 1710», känd i handskrift från Palmskiöldska samlingen.³⁵⁾ Här skildras det svensk-danska kriget i form av en djurfabel. En gång hade djurens konung lejonet (Carl XII) gått ut på jakt långt bort i främmande land och därvid erhållit en tagg i foten (Carl XII:s sår i slaget vid Poltava). Man trodde allmänt att han var död; de svagare djuren blevo förskräckta och undrade vem som nu skulle försvara dem,

²⁸⁾ Wrangel a. a. passim; Bring: Bidrag till en Magnus Stenbocksbibliografi s. 140 ff. (i Bring: Magnus Stenbock. En minnesskrift).

²⁹⁾ Wrangel a. a. s. 70 ff.

³⁰⁾ Avskrifter i Palmskiöldska saml. 387 s. 1427 och De la Gardieska arkivet, Varia, Vitterhet.

³¹⁾ Avskrift i Palmskiöldska saml. 387 s. 1425.

³²⁾ Hans svenska dikter äro utgivna av P. Hanselli (Samlade vitterhetsarbeten 4 s. 351 ff.).

³³⁾ Elgenstierna: Svenska adelns ättartavlor 3 s. 249.

³⁴⁾ Den ena versionen återfinnes hos Wrangel a. a. s. 67, den andra i Svenska fornsånger 2 s. 387, utg. av A. I. Arwidsson.

³⁵⁾ Palmskiöldska saml. 387 s. 1429. — Jmfr. not 5. Dansk och tysk tidräkning voro identiska.

men de flesta fylldes av glädje, då de hoppades att kunna plundra lejonets håla. Särskilt elefanten (Fredrik IV av Danmark³⁶) visade sig glad; det var också han, som ledde plundringståget till lejonets håla. Ditkommen började han böka i jorden efter »einen Schönen bissen» (Skåne), som lejonet tidigare till straff från-tagit honom. Så när hade han slitit den till sig, då i fjärran lejo-nets rytande hördes; lejonungarna, som hittills förskrämt lekt i hålorna, fattade mod och fördrevo elefanten, som blåste till reträtt och fann sin grav — man vet icke var.

Bland dikter tillhörande denna kategori är vidare värd att nämnas professorn i Lund, sedermera biskop A. Rydelius' dikt »Skåne sjunger och qwittrar under Person af en dygdig Dame, som lider wäld af en Courtisan, men är doch emot sin Herre och Konung Alltid Redelig. Under Melodie: Sij, hwar bröster sig Lo-vice». Såsom framgår av titeln ha vi även här att göra med en allegori. Skåne är en dam, som i sin makes frånvaro under osympatiska former gilgas till av en efterhängsen kurtisör. Han har dock föga framgång och avvisas. Endast system Elsa (Helsingborg) är alltför lättrogen och lyssnar till hans stämma.

Denna dikt, som utkom i två dock ofullständiga folktryck,³⁷ är avtryckt i den samling av Rydelius' dikter, som ingår i Hansellis Samlade vitterhetsarbeten.³⁸ Fullständigare än denna text, som är hämtad ur en i Lunds univ.-bibl. förvarad handskrivnen avskrift av åtskilliga Rydelius' dikter, och med, som det synes, riktigare läsarter, är emellertid en avskrift i Palmiskiöldska samlingen.³⁹ Den sista strofen här återfinnes sålunda icke i nytrycket. Den lyder:

Högste Gud din Smorde skona,
Fräls der fjärran Carols krona,
Hiälp CarlsCrona äfwen här.
Styrek min stackars Syster Riga,
Hon är viss en ärlig Piga,
Som så länge Cronan bär.

³⁶ Anspelning på den danska Elefanterorden, vars kedja omgiver danska riksvapnet.

³⁷ Bring a. a. s. 140

³⁸ Samlade vitterhetsarbeten, utg. av P. Hanselli 11: 2 s. 9 ff.

³⁹ Palmiskiöldska saml. 304 s. 211. Så är även fallet med en avskrift i V 48 (Uppsala univ.-bibl.).

Denna strof ger en aktuell spets åt dikten; sedan Guds hjälp nedkallats över kung Carl, framställes även en bön för Carlskrona (d. v. s. flottan där) och för den av ryssarna belägrade staden Riga. Härigenom kan dikten dateras till tiden mellan slaget vid Helsingborg och den tidpunkt, då underrättelse om Rigas fall (juli 1710) nådde Skåne.

Även till epigram förtätade man skildringen av händelserna i Skåne. Så märkes en liten vers,⁴⁰ typisk för tidens smak, med sina anspelningar på fällherrarnas namn: den danske överbefälhavaren under största delen av det skånska fälttåget var Reventlov (Räfwenkloo), den svenske Stenbock. Versen lyder:

Nog är dät wist och sant, att mången Killing måst
In under Räfvens Kloor beswiken gå til Käst.
Men att the förras art, som ey til list är wahn,
Sku tränga om att blij then bofwa räfwens bahn,
Dält är ey skiet förn nu: när uthi Räfvens boo
En Swänsker Stenbock grep en dansker Räfwenkloo.⁴¹

Så skämtade och jublade man i Sverige över segern vid Helsingborg. Emellertid möter oss i denna uppsjö av dikter ännu en visa, som andas en annan stämning. Den är skriven av den origi-nelle poeten Wilhelm Kruse, till yrket lantmätare i Västergöt-land,⁴² och har följande titel: »Herrans Lof under ödmiuk Seger-Sång för den stora nåd, hvarmed Gudh, sine beträngte Swenske, den 28 Februari Åhr 1710, i Skåne bekrönte, mot Rijkzens Danske Fiender. Med hiertans Frögd förkunnat, under Melodie: Ach HERre straffa icke mig. Eller: Hwar man må nu wäl glädia sig».

Vi anföra några strofer:

O Swea Rijke lofwa Gud,
Som fäster än tin Crona:
Försmå ey mehr hans nådes Bud;
Med honom lig försona.
Märk noga huru hårdt hans Ord,
På mångens Portar, Säng och Bord,
Med Swärd och Hunger klappar.

⁴⁰ De la Gardie'ska arkivet, Varia, Vitterhet.

⁴¹ Interpunkteringen moderniserad.

⁴² Om Kruse se W. Berg: Wilhelm Kruse. En tidsbild (Bidrag till Göte-borgs och Bohuslans historia 5 s. 429 ff.), E. Wrangel: Frihetstidens odlings-historia s. 301 ff. Ett tryckt exemplar av dikten förvaras i V 48 a: 3 (Uppsala univ.-bibl.).

Du äst ju offta worden wäckt,
 Med Feid och många Segrar,
 Då Gud tins Owäns Boga bräckt,
 Fast han tig än belägrar;
 Men effter tu af Öfwerdåd,
 Ey rätt betrachtat Himlens Nåd,
 Har HERren stegit närmre.

Han låtit dem, som bo tig näst,
 I Kyrekians rena Sköte,
 Med främmat bå til Foth och Häst,
 På tig bestämma möte:
 Du vast af fete Stular klämbd,
 Och såsom Barn med Straffet skrämmd,
 Tins Faders Hand at kyssa.

Men HERren midt i Wreden sagdt:
 Halt op, är någon inne,
 Som under Trug är worden brackt,
 Til annat bättre Sinne?
 Så wil iag lägga ned mitt Rijs,
 At ock min Hand må vinna prijs,
 På den som wil titt värsta.

Så wil med tig O Swea Land,
 Tin Gud i nåde handla!
 Hans starka Allmachts högre Hand,
 Med hast kan alt förwandla,
 Sin arm han nu wäl håller uth,
 At rena tig med skarpa Luth;
 Dock alt til bästa länder.

Tin wärk O Gud! är wäl bestält,
 Tu leder Sol och Måne,
 Sträck samma finger ut åth Belt,
 Som halp så wäl i Skåne:
 Wij tro du wil, den hätske Hoop,
 Skal få sin Graf i samma Groop,
 Som han för oss begildrat.

Hwad wij tig bedie först och sidst,
 I nådigt Minne tekna:
 De arme Swea Barnas Brist,
 Ey alt för noga räkna.
 Wij kysse tine milda Hand,
 Räck henne nu till fjärran Land,
 Och hielp oss hem Wår Konung!!!

Det vilar, som var och en kan se, icke någon uppsluppen och glad segerstämning över denna dikt; den är en lov- och tack-sägelsesång över segern, men den är lika mycket en bön om ytterligare hjälp. Är det endast den form, som Kruse givit sin dikt — en lovsång till Gud — som gör, att han ej jublar som de andra segerskalderna? Eller har han sett djupare än de? Frågorna låta sig ej besvara. Säkert är dock, att Sveriges situation mera motiverade den stämning, som präglar Kruses dikt, än den, som vi finna i övriga. Vål var slaget vid Helsingborg en stor framgång i och för sig, men i det läge, vari vårt land befann sig, var det endast en ljusglimt, icke gryningen. Den stora ofredens år voro ännu icke till hälften förrunna; de år, som återstodo, voro för vårt folk ojämförligt tyngre och mera fyllda av olyckor än de som gått.

NÅGOT OM FÖRENINGENS VERKSAMHET

Protokoll från årssammanträde å Hotell Höganäs den 25 juni 1928 med Kullens Hembygdsförening.

§ 1.

Årssammanträdet öppnades av styrelsens ordförande, skeppsredare C. Norrthon, Höganäs, vilken meddelade, att årsmötet blivit kungjort genom annons i Höganäs Tidning, Höganäs Dagblad och Skånska Socialdemokraten. Till ordförande för dagen utsågs hr Norrthon med undertecknad Eriksson som sekreterare.

§ 2.

Föredrogos Föreningens räkenskaper för år 1927 och revisorerens berättelse däröver jämte av skattnästaren uppställd följande tablä:

»Medlemsantalet år 1927: 203 medlemmar redovisade.

Kassaboken år 1927:

Behållning från fjolåret	kr. 33: 50
Föreläsning om Höganäsyan ..	25: 67
203 medlemsavgifter	203: —
Summa inkomster	kr. 262: 17
Utgifter	55: 56
Behållning till år 1928	kr. 206: 66

Höganäs den 25/6 1928.

Johan Roslund.»

I enlighet med revisorerens hemställen beviljades åt styrelsen full ansvarsfrihet för räkenskaper och förvaltning.

§ 3.

Företogs följande val:

a) Till ledamöter i styrelsen för tiden intill nästa ordinarie årsmöte återvaldes

för Höganäs: Fru Astrid Sieurin, Skeppsredare C. Norrthon, Tekniker Johan Roslund samt Folkskollärarna Sigurd Petersson och Olof S. Eriksson;

för Väsby: Fröken Kerstin Persson och Rektor Edvin Nilsson;

för Brunnby: Godsägare John Olsson och Lantbrukare Chr. Nilsson;

för Viken: Sjökapten Oskar Lamberg och Fyrmästare Alb. Lindblom;

för Farhull: Folkskollärare M. Hedelin och Lantbrukare Arvid Andersson;

för Jonstorp: Lantbrukare Gillis Olsson och Folkskollärarinnan Hildegard Wallin.

b) Att revidera 1928 års räkenskaper och förvaltning återvaldes Redaktör Richard Brodin, Höganäs, och Folkskollärare Holger Persson, Lerberget, med Handlande A. Dahl, Höganäs, som ersättare.

§ 4.

§ 5.

Att jämte ordföranden justera dagens protokoll utsågos hrr Brodin och Roslund.

Höganäs som ovan.
Vid protokollet
Olof S. Eriksson.

Justeras:

Carl Norrthon.

Richard Brodin. Johan Roslund.

Styrelsen har konstituerat sig sålunda:

Ordförande hr C. Norrthon.

Vice ordförande hr John Olsson.

Skattnästare hr Johan Roslund.

Sekreterare hr Olof S. Eriksson.

Arbetsutskott: ordföranden, skattnästaren och sekreteraren.

Föreningens första årsskrift, »Kullabygd 1928», omfattande 52 sidor text och ett flertal illustrationer, och varav finnes kvar ett antal exemplar, kan erhållas genom skattmästaren. Pris pr exemplar kr. 1: 50. Under 1929 nytillkomna medlemmar erhålla »Kullabygd 1928» för 50 öre.

Årsskriften för 1929 erhålla medlemmarna gratis.

FÖRENINGENS UTFLYKTER

»KULLENS HEMBYGDSFÖRENING» EXKURSION I KULLA-
BYGDEN LÖRDAGEN DEN 11 AUG. 1928 UNDER LED-
NING AV PROFESSOR K. GRÖNVALL, LUND.

FÖRENINGENS ÅRSMÖTE, SOM HÖLLS DEN 25 juni 1928, uppdrog åt arbetsutskottet att träffa närmare anstalter för en planerad geologisk excursion, som professor K. Grönvall åtagit sig att leda. I excursionen deltog 60 personer, och genomfördes densamma enligt av professor Grönvall uppgjort studieprogram.

Utfärden gynnades av ett strålande augustiväder. Ledaren samlade deltagarna vid Skyttepaviljongen nära Margaretebergs lertag och höll där en geologisk-orienterande föreläsning. Därefter följde demonstrationerna enligt det förut uppgjorda programmet. Tiden tillät emellertid icke besök vid Mölle.

En lång rad bilar förde deltagarna till de olika studieplatserna. Tack vare, att flera bilägare gratis ställt sina fordon till förfogande, utgjorde deltagareavgiften endast kr. 2: —, inklusive kaffe å Tunneberga gästgivaregård, där excursionen avslutades.

Program för excursionen.

Samling sker kl. 3 e. m. vid Margretebergs lertag vid strandvägen strax norr om Höganäs.

Här demonstreras lagren av lera, skifferlera och stenkolk, tillhörande såväl *rät-lia* som *keuper*, och deras byggnad. Förkastningarna i lagren kunna här synnerligen väl iakttagas i lertagets östra vägg.

Härifrån fortsattes förbi Strandbaden och Nyrup; norr om Nyrup ses i vägdiket skiffer, tillhörande *kombrosilur*, samt *diabas*. Vidare förbi skolhuset i Smedstorp och Skättekärr till Nyhamnsläge (8 km.).

I den nordligaste delen av Nyhamnsläge ses vid stranden liknande skiffer som norr om Nyrup samt *diabas*, ävensom *breccia* i brottzonerna. Något sydligare i stranden ses något av *keuperlager*, såväl röd lera som sandsten och konglomerat.

Från Nyhamnsläge fortsattes till Mölle, där halt göres vid grindarna till Kullabergs Natur (8 km.); i skärningarna vid den »italienska vägen» ses *gnejsen* (urberget), genomsatt av talrika sprickor och förklyftningar, största delen löpande i nordväst—sydost, samt diabasgångar i samma riktning.

Från Mölle fortsattes över Brunnby till Rekarekroken (13 km.), där sandsten, tillhörande den äldsta delen av *kambro-silur* ses överlagrande *gnejsen*. Härifrån fortsattes till Tunneberga gästgivaregård (3 km.), där exkursionen avslutas.

»KULLENS HEMBYGDSFÖRENING» VINTERUTFLYKT TILL
KULLABERG LÖRDAGEN DEN 23 FEBRUARI 1929.

Under februari månad var vintern osedvanligt kall och snörik. Kullabergs snötäckta toppar lockade slättborna att beskåda dem på närmare håll. Ett 30-tal reste samtidigt dit på grund av följande annons: »Utflykt till Kullaberg anordnas av Kullens Hembygdsförening om lördag den 23 dennes. Samling vid Mölle järnvägsstation vid tågets ankomst kl. 2.46 e. m. Promenad mot Fyren. Gemensam kaffedrickning å Turisthotellet i Mölle kl. 5 e. m. Äldre och yngre välkomna».

Sekreteraren.

HÖGANÄS KOMMUNS FÖRVÄRV AV SÖDRA
DELEN AV SKOGEN VID STRANDBADEN

ID ETT SAMMANTRÄDE DEN 4 JANUARI 1927 med styrelsen för Kullens Hembygdsförening behandlades väckt fråga, vad som kunde åtgöras för att vid ifrågakänt upplåtande av byggnadstomter i skogen vid Strandbaden vinna skydd för åtminstone den del av skogen, som inom sig rymmer en mera egenartad trädvegetation, framför allt i form av fantastiskt vridna och delvis utefter marken krypande tallstammar.

I närheten av detta parti av skogen finnes den bästa badstranden, och det är just hit, som under de senare åren ortsbefolkningen m. fl. sommartiden i allt större utsträckning sökt sig för att bada och finna rekreation. Man ansåg, att skogens bestånd skulle äventyras, om de planerade sommarstugorna bleve uppförda. Dessa synpunkter framfördes i en skrivelse till skogens ägare, innehavaren av Krapperups fideikommiss, som meddelade, »att behörig hänsyn komme att tagas till önskvärdheten att i möjligaste mån bevara martallsbeståndet».

Under 1928 fastställde länsstyrelsen styckningsplan över södra delen av skogen, och förberedande uthuggningsarbeten inom detta område påbörjades under senhösten.

På olika sätt, bl. a. genom tidningarna, framgick då, att många önskade få skogen, eller åtminstone södra delen därav, förvandlad till en slags »nationalpark», fritt tillgänglig för allmänheten. Krafter sattes i rörelse med som första resultat, att trädställningsarbetet avstannade. Vid ett kommunalfullmäktigsammanträde i Höganäs den 12 december 1928 beslutades på förslag av kommunalnämndens ordförande, landstingsmannen J. W. Persson, att ett offentligt möte skulle utlysas för att därigenom få utrönt, huruvida ortsbefolkningen och synnerligast Höganäs kommuns invånare mera allmänt önskade, att ett kommunförvärv av viss del av skogen skedde. Till detta möte skulle representanter för angränsande kommuner inbjudas.

Frågavarande offentliga möte hölls i Höganäs kommunalhus under julhelgen. Resultatet framgår av följande »Utdrag ur protokoll hållet vid sammanträde med kommunalfullmäktige i Höganäs den 30 januari 1929», enligt vilket Höganäs kommun för en kostnad av omkring 30.000 kronor inköpt ett skogsområde på c:a 15 tunnland. Köpet möjliggjordes, tack vare frikostigt bidrag från Höganäsbolaget.

»Sedan det vid fullmäktiges sammanträde den 12 nästlidne december beslutade offentliga mötet angående event. inköp av en del av Strandbadsskogen avhållits och mötet enhälligt uttalat sig för att kommunen borde till lägsta möjliga pris söka förvärva området event. tillsammans med Väsby kommun, hade kommunalnämndens herr ordf., därtill utsedd, dels underhandlat med Höganäs-Billesholms A.-B., huruyida bolaget, vilket enligt uppgift visade mycket stort intresse för köpet, komme att ekonomiskt bidra till detsamma, och dels, jämte kommunalfullmäktiges herr ordf. och representanter för Väsby kommun, underhandlat med ombud för ägaren om pris och villkor och med dem uppgjort förslag till en event. överenskommelse.

Underhandlingarna med Höganäs-Billesholms A.-B. hade resulterat i att bolaget förbundit sig att bidra med 12.000:- kronor till förvärvet av den del av skogen, som ligger inom Brunnby kommun, och som Höganäs enligt underhandlingarna med ombuden för ägaren skulle köpa samt, i den händelse Väsby kommunalfullmäktige beslutar att icke köpa eller till fullo betala det pris, som av ägaren begärts för den del av skogen, som ligger inom dess kommun, bidra till förvärvet härav med halva kostnaden, för såvitt Höganäs ävenledes beslutar att inköpa denna del.

Kommunalnämnden, som vid sammanträde i dag behandlat ärendet, hade beslutat föreslå fullmäktige att inköpa hela det karlagda området, således även det, för vilket Väsby kommunalfullmäktige vid sammanträde den 28 innevarande månad förklarar sig vilja betala endast 4,500:—, i stället för av ägaren begärda c:a 7,500:— kronor, till ett pris av 4,000:— kronor pr hektar och att till bestridande av kostnaderna dels upptaga ett tillfälligt lån å 10,000:— kronor och dels taga resterande medel — minus det av Höganäs-Billesholms A.-B. utlovade beloppet, c:a 15,500:— kronor — ur anslaget till »oförutsedda utgifter».

Vidare hade nämnden föreslagit fullmäktige att uppdraga åt nämndens och fullmäktiges herrar ordförande, landstingsmannen J. Wald. Persson och kaptenen Carl Norrthon, dels att underskriva såväl köpe- som länehandlingar, dels ock att vidare underhandla med ägaren och i köpekontraktet vidtaga de smärre förändringar, som kunna bli en följd av att kontraktet i en eller annan detalj kan komma att kompletteras eller omformuleras.

Sedan herr ordf. föredragit samtliga till ärendet hörande handlingar och efter en längre diskussion, varunder bl. a. framkommit krav på att den i kontraktsförslaget upptagna bestämmelsen om gångväg över området skulle borttagas, beslöto fullmäktige, efter förelagen, av herr Åke Olofsson begärd votering, att med 24 röster mot 4 bifalla kommunalnämndens förslag.

Kommunalfullmäktige hava sålunda beslutat dels att av Krapperups fideikommiss inköpa ovannämnda områden, utlagda på två av distriktslantmätaren Ludvig Engzell den 23 innevarande månad upprättade kartor och utgörande delar av fideikommisset tillhöriga hemman Bräcke n:r 1, 5 och 10 i Brunnby socken, innehållande c:a 5.8000 hektar, och Gössarp n:r 1 i Väsby socken, innehållande c:a 1.8370 hektar, från vilka hemman de inköpta områden skola avskiljas, till ett pris av 4,000:— kronor pr hektar definitivt areal, dels att anskaffa behövliga medel såsom kommunalnämnden föreslagit, dels ock att överlåta åt av kommunalnämnden föreslagna personer att vidare underhandla med fideikommisset och i föreliggande kontraktsförslag vidtaga de smärre förändringar, som ovan nämnts, samt att underteckna såväl köpe- som länehandlingarna.

Slutligen beslöto fullmäktige att till protokollet anteckna kommunens tack till styrelsen för Höganäs-Billesholms A.-B., dess ordförande f. d. landshövdingen G. Tornérhjelm, direktören Ragnar Blomqvist och överingenjören E. Sieurin för det ekonomiska stöd, som lämnats kommunen i förevarande fall, samt till kommunalnämndens herr ordf. för det stora och oegennyttiga arbete, han nedlagt för frågans lösning.»

Det sålunda skedda kommunförvärvet av skogen väckte allmän tillfredsställelse, och det är att förvänta, att de folkskaror, som besöka skogen under badsäsongen, skola visa sin tacksamhet för ett fritt tillträde genom att på allt sätt medverka till att skogen skyddas mot skadegörelse av varje slag.

Olof S. Eriksson.

HÖGANÄS MUSEUM

AV OLOF S. ERIKSSON

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:
1. Två gamla kartor över Kullaberg 3
2. Jonstorp och Fahrhult socknar i Skåne 9
3. Några dikter från Skånska kriget 1709—10 15
4. Något om föreningens verksamhet 30
5. Föreningens utflykter 33
6. Höganäs kommuns förvärv av södra delen av skogen vid Strandbaden 35
7. Höganäs Museum 38

INNEVARANDE ÄR HAR HÖGANÄS MUSEUM firat 5-årsjubileum, och det är ett aktningvärt arbete den för museets utveckling verkligt intresserade styrelsen redan hunnit uträtta. Styrelsen har överallt i Kullabygden mött stor förståelse för sin kulturella uppgift, och samlingarna ha därför också undan för undan ökat.

Det senaste mera betydande förvärvet utgöres av Höganäsbolagets mycket värdefulla och rikhaltiga keramiksamling, representerande bolagets tillverkningar under den gångna 100-årsperioden. Höganäsbolaget har också på annat sätt lämnat museet sitt stöd, bl. a. genom att för museets samlingar upplåta en utomordentligt lämpad byggnad, ett gammalt bostadshus i två våningar och uppfört av råhuggen sandsten från Höganäs gruva.

Museet är bildat av Höganäs Fabriks- och Hantverksförening efter motion därom av modellören A. Hamberg. Föreningen har tillsatt styrelse och lämnat anslag på sammanlagt 600:— kronor. Söndagen den 29 november 1925 visades museet för allmänheten för första gången och har sedan hållits öppet vid vissa tidpunkter efter annonsering i platstidningarna. De hittills obetydliga driftskostnaderna ha täckts genom influtna entréavgifter samt genom överskott, som uppstått vid ett par större s. k. musei- och hembygdsfester. Av nettobehållningen vid Höganäsutställningen 1928 avsattes för museets behov kr. 6,000:—.

Vid en museifest i Höganäs den 12 och 13 juni 1926 togs initiativet till bildandet av Kullens Hembygdsförening, som enligt sina stadgar har till uppgift bl. a. att understödja Höganäs museum. Samarbetet de båda institutionerna emellan markeras också därav, att vice ordföranden i museistyrelsen även är medlem i Hembygdsföreningens styrelse.

Kullabygdens
äldsta och största
sparbank
är
Kullens Sparbank
HÖGANÄS

Öppen 9—12 onsdagar och lördagar.

Tel. 3 Höganäs.

Höganäs Sparbank
STIFTAD 1899

Omslutningen vid 1928 års slut kr. 2,163,376.

Egna fonder vid samma tidpunkt kr. 120,071.

Fr. o. m. 1926 har sparbanken till varje nyinskrivet barn i folkskolan skänkt i motbok insatt belopp å kr. 5:—.
Sparbanken har även lämnat skolsparbössor till samtliga folkskoleklasser i Höganäs. Dessutom tillhandahållas hem-sparbössor.

Sparbanken har särskilt inriktat sin lånerörelse för att bereda egnahemsbyggare möjlighet till fördelaktiga lån.

*Expeditionstider: onsdagar och lördagar kl. 9,30—12.
fredagar kl. 5—6,30.*

Telefon 246.

AKTIEBOLAGET
Sydsvenska Banken

Kontoren i Höganäs och Mölle.

FULLSTANDIG BANKRÖRELSE.

Skaffa nya medlemmar

till

Kullens Hembygdsförening!

Meddelande härom kan göras till Föreningens ombud eller till skattmästaren.

Skandinaviska Kreditaktiebolaget

Kontoret i Höganäs.

Fullständig bankrörelse.

BRUNNBY SPARBANK

STIFTAD 1883

Insättarnas behållning vid 1928 års slut
kronor 2,307,972:24.

Reservfonden 6,22 0/0 därav, eller
kr. 143,536:30.

EXPEDITIONSTID: fredagar 10—12.

Tel. 12 Brunnby.

**JONSTORPS och FARHULTS
SPARBANK**

STIFTAD 1870

*Insättarnas behållning vid 1928 års slut
kr. 4,132,031.*

Egna fonder kr. 265,847.

Expeditionstid: helgfria lördagar 9,30—12.

Tel. 11 Jonstorp.

Aktiebolaget Boktryck
Hälsingborg
1929

Pris kr. 1,50
($\frac{1}{2}$ dollar)